

4

KAIP ĮTVIRTINTI KAMIENĄ, IŠVENGIANT PER STIPRAUS SUVERŽIMO

- Kad medelis geriau prigytų, būtina jį įtvirtinti.
- Rišdami medelį prie kuolų, venkite per stipraus suveržimo. Jauno medelio kamienas turi turėti galimybę laisvai svyruoti į šonus 5 cm spinduliu. Tai prisideda prie teisingos „raumeninės“ medžio masės, suteikiančios medžiui stabilumo stipraus vėjo metu, formavimosi.
- Sodinukai žemesni nei 2 m tvirtinami rišant juos prie 2–3 vertikalių, į žemę įkaltų kuolų. Rišimui naudokite natūralaus pluošto špagatą (kanapių arba lino). Prieš rišdami, medžio kamieną apvyniokite 10–15 cm pločio natūralaus džiuto audinio skiaute 1–2 sluoksniais, apsukdami ją tvirtinimo virvėmis vieta, kad apsaugotumėte medelio žievę nuo nutrynimų.
- Medžius, aukštesnius nei 2 m, reikėtų tvirtinti amortizuojančiais stabilizacijos lynais su kamieno apsaugos diržais. Šias paslaugas atlieka kvalifikuoti arboristai.

Klaidinga:
stiprus suveržimas perspaudžia kamieną

Teisinga:
slanki tvirtinimo sistema nespaudžia kamieno ir leidžia jam judėti 5 cm spinduliu.

5

KAIP TEISINGAI GENĖTI JAUNO MEDŽIO LAJĄ

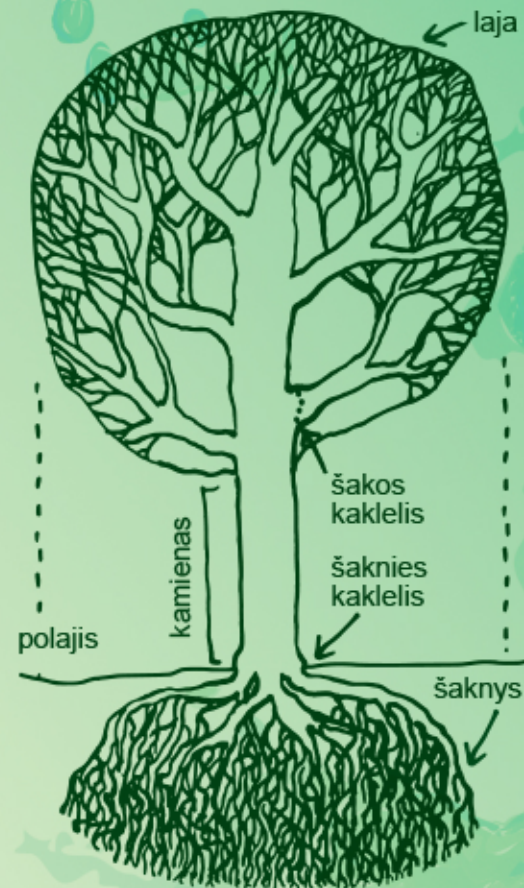
- Rūpindamiesi medžio sveikata ir žmonių bei aplinkos saugumu, turite formuoti medžio lają, išgenėdami:
 - pažeistas;
 - nudžiūvusias;
 - besitrinančias;
 - susikertančias;
 - neproporcingai išstypusias šakas;
 - konkuruojančius ūglius.

- Teisingas genėjimas apsaugo nuo galimų būsimų problemų, susijusių su medžio tvirtumu ir sveikata.
- Neproporcingai nuaugusi laja, per didelės ar tarpusavy besitrinančios suaugusio medžio šakos gali kelti pavojų aplinkai.
- Genėti reikėtų aštriu, kokybišku sekatoriumi arba specialiu pjūkleliu, kerpančiais ties šakos kakleliu.
- Išgenėję šakas, žaizdų niekuo netepkite, medis užsigydys jas pats. Jokiu būdu nenaudokite akrilinių ar aliejinių dažų – tai gali pakenkti medžio sveikatai.

Pasodinę medelį, prižiūrėkite jį:
užtikrinkite ilgalaikį laistymą, tręšimą ir apsaugą nuo žalingo mechaninio bei cheminio aplinkos poveikio.

MEDŽIŲ SODINIMAS

5 taisyklės

KAIP IŠAUGINTI SVEIKĄ IR SAUGŲ MEDĮ

Medžius geriausia sodinti pavasarį arba rudenį. Pavasarį – prieš medeliui sulapojant, rudenį – vos numetus lapus.

Tačiau, jei įsigijote medelį vazone ir persodinant jo šaknynas nėra judinamas, sodinti galima visus metus.

1 KAIP PASIRINKTI SODINIMO VIETĄ

➤ Sodinukus rekomenduojame įsigyti medelynuose. Miške iškasti medeliai miesto sąlygomis sunkiai prigyja. Medelynuose parduodamų sodinukų šaknynai yra gerai suformuoti, tinkami persodinimui. Jei medelį nusprendėte kasti iš miško, reikėtų rinktis kuo jaunesnį.

➤ Perveždami medelį iki sodinimo vietos saugokite sodinuko šaknyną nuo perdžiūvimo ar nušalimo.

➤ Rinkdamiesi sodinimo vietą, įvertinkite aplinką – ar medžiui pakaks erdvės, kai jis suaugs:

atstumas iki artimiausio pastato turėtų būti ne mažesnis nei 5 m, iki daugiabučio namo sienos su langais 10 m;

atstumas iki artimiausių sodinukų duobių – ne mažesnis kaip 4 m.

2 KAIP TEISINGAI PASODINTI MEDELĮ

➤ Paruoškite sodinimo vietą iš vakaro: iškastą duobę gausiai priliekite vandeniu, kad sodinant ji būtų šlapia. Sausa duobė staigiai ištraukia drėgmę iš šaknyno gumulo, o tai kenkia sodinukui.

➤ Sodindami orientuokite medelį ta pačia pasaulio šalies kryptimi, kokia jis augo medelyne (prieš iškasdami sodinuką medelyne pasižymėkite šiaurines medelio šakas).

➤ Prieš sodindami atkreipkite dėmesį į šaknies kaklelio lygį – jis turi sutapti su žemės paviršiumi.

➤ Neužpilkite šaknies kaklelio gruntu – tai grubus pažeidimas, skaudžiai atsiliepsiantis medžio gyvybingumui.

Šaknies kaklelis – kamieno sustorėjimas ties šaknyno pradžia

Klaidinga:
šaknies kaklelis giliau arba aukščiau nei sodinimo vietos žemės paviršius.

Teisinga:
kaklelio vieta sutampa su sodinimo vietos žemės paviršiumi.

3 KAIP APSAUGOTI MEDELĮ NUO TEMPERATŪROS POKYČIŲ

➤ Jeigu sodinuko žievė yra tamsi arba plona, jį būtina apsaugoti nuo temperatūros pokyčių keliamų pakenkimų – nušalimo ar nudegimo saulėje. Temperatūros pokyčių sąlygojami pakenkimai jaunam medeliui yra pagrindinė puvinio kamienės susidarymo priežastis. Vėliau tai gali lemti suaugusio medžio ar jo dalies lūžius.

➤ Tokio pobūdžio pakenkimai sodinukams atsiranda dėl stipriai pasikeitusių saulės apšvietimo sąlygų, persodinus medelį į naują aplinką. Saugoti būtina visus lapuočius medžius (išskyrus beržus), taip pat egles ir pušis.

➤ Apsaugokite medį ištepdami jo kamieną iki pirmųjų šakų specialiai tam skirta apsaugine balinimo priemone, kurią galite įsigyti sodo prekėse.

➤ **DĖMESIO!** Balinimas kalkėmis ar dažymas akrilniais arba aliejiniais dažais kenkia medžio sveikatai.

➤ Sodinuko kamieną balinkite bent kartą per metus. Per maždaug 5 metus medis spės prisitaikyti prie naujos vietos ir pasikeitusių saulės apšvietimo sąlygų.

KAIP TEISINGAI GENĖTI MEDĮ

Jeigu medžio lają vis dėlto būtina žeminti ar siaurinti, pvz. dėl elektros laidų, darykite tai teisingai:

➤ šakas visada pjaukite ties šakos kakleliu, išvengdami skilimų ir lūžių;

➤ išgenėkite viršutines mažas šakas;

➤ didesnes šakas pjaukite tik tada, jei paliekamų šalia augančių šakų skersmuo yra mažiausiai trečdalis numatytosios pjauti skersmens;

➤ genėjimo žaizdas palikite savaiminiam gijimui – teisingai nugenėtas medis pajėgus užsigydyti jas pats;

➤ pirmiausia nuimkite šakos svorį, atlikdami nedideles įpjovas toliau nuo išsišakojimo (1, 2), ir tik po to atlikite galutinį pjūvį (3).

Teisingai genėdami:

➤ apsaugosite medį nuo per didelio streso, ligų, pažeidimų ar net žūties;

➤ išlaikysite natūralią medžio lajos formą;

➤ užtikrinsite aplinkinių bei turto saugumą.

Tvarkydami želdinių masyvus ir plotus, siekite išsaugoti kuo daugiau jaunų medžių – ateityje jie pakeis senuosius.

Saugokite ne tik sumedėjusius želdinius, krūmus, bet ir žolinius augalus, sudarančius ekologinę aplinką, būtiną biologinei įvairovei išlikti.

Nustatyta, kad vienas **subrendęs lapuotis** - klevas, liepa, beržas ar tuopa - per vieną vasaros dieną gali išskirti **deguonies** kiekį, reikalingą vienam žmogui per parą.

Sveika žalia augalijos lapija taip pat:

➤ sulaiiko sveikatai kenksmingas miesto dulkes;

➤ mažina gatvės triukšmą;

➤ filtruoja automobilių išmetamąsias dujas;

➤ naikina nemažą dalį mikrobu, sukeliančių infekcines ligas;

➤ yra maistas gyviems organizmams.

Kad miesto medžiai augtų sveiki ir stiprūs, jiems reikalingos tinkamos augimo sąlygos bei mūsų priežiūra.

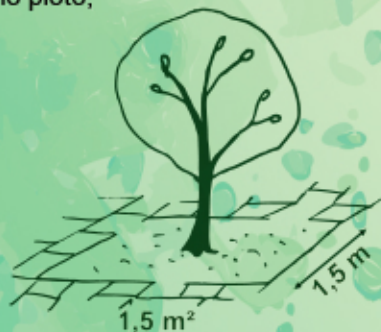
MIESTO MEDŽIŲ PRIEŽIŪRĄ

MEDŽIO ŠAKNYS

Medžiams gyvybiškai svarbus vanduo:

- po medžiais, auginamais šaligatvyje, palikite 1,5 kv. m gyvybinio ploto;

- atsisakykite paaukštintų bortelių, kad lietaus vanduo galėtų lengvai sutekėti prie medžio. Nuo bortelių, trinkelėlių ir kitų užkardų, sulaikančių nuo šaknų vandenį, medžiai gali žūti;

jokių bortelių

- sausros metu medžius laistykite drungnu (jei yra netoliese – upės ar kito vandens telkinio) vandeniu. Šaltas vandentiekio vanduo karštą vasaros dieną, pilamas ant įkaitusių šaknų, gali pakenkti medžiui.

Palaikykite medžio sveikatą:

- nuo medžio šaknų kaklelio nuimkite senas sunkias metalines grotas bei šaligatvio plyteles;

- saugokite medžio šaknyną nuo neigiamo fizinio ir cheminio poveikio – nekaskite, niekuo neužpilkite ir neužkraukite dirvos paviršiaus po laja >2 m spinduliu nuo medžio kamieno;

- tręškite miesto medžius specialiomis trąšomis medžiams;

- naudodamiesi įvairia šienavimo/pjovimo technika, laikykitės atokiau nuo medžio – mechaniniai kamieno pažeidimai atsiliepia medžio sveikatai. Ypač saugokite šaknies kaklelį;

- apsaugokite medžius nuo žiemos itin kenksmingų gatvės druskų;

- pastebėję medžiams daromą žalą, kreipkitės į Aplinkos apsaugos departamentą prie Aplinkos ministerijos.

MEDŽIO KAMIENAS

Saugokite medžio kamieną nuo bet kokių mechaninių pažeidimų. Vykdydami statybos darbus pridenkite kamienus kieta apsaugine danga (pvz. apriškite lentomis).

MEDŽIO LAJA. GENĖJIMAS

- Suaugusius miesto medžius genėkite tik būtiniais atvejais.

- Genėti medžius geriausia vegetacijos metu (kai medis yra aktyvaus augimo laikotarpyje, t.y. žaliuojantis) – tuomet medis geriausiai užsigydo žaizdas.

- Jeigu nėra pagrįstos skubos, nevykdykite želdinių priežiūros darbų paukščių perėjimo metu (kovo 15 d. – rugpjūčio 1 d.), 10 m spinduliu nuo medžių, krūmų ar statinių, kuriuose yra paukščių lizdai.

NUSTUOBRINIMO ŽALA

Nustuobrinimas yra vienas žalingiausių medžio genėjimo būdų. Tai – medžio šakų nugenėjimas, paliekant stuoبریus arba šakas, kurios nėra pakankamai didelės ir reikšmingos likusiam medžiui.

Nustuobrinimas medžiui yra ypač žalingas:

- pašalinus didelę dalį lapijos, medis kenčia bada – lapai yra pagrindinis medžio maitinimosi šaltinis;

- bandydamas išlikti, medis išleidžia daug stresinių ataugų;

- stresinės ataugos auga greitai, būna ilgos ir silpnos, todėl lengvai lūžta, ypač esant stipresniam vėjui ar šalčiui;

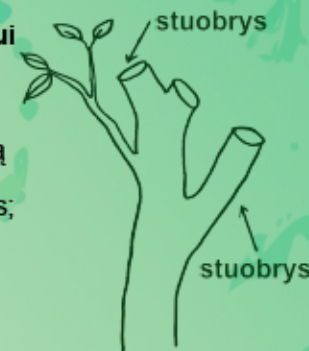
- nusilpęs medis dažnai pristinga jėgų užsigydyti dideles žaizdas;

- didelės ir gausios genėjimo žaizdos yra labiau pažeidžiamos vabzdžių ir ligų užkratų;

- nykimą sukeltantys organizmai juda žemyn kamieniu, plisdami ir pažeisdami dar daugiau medžio;

- likusios medžio šakos ir kamienas netikėtai atveriami saulės šviesai ir kaitrai, prie kurios medis nėra pratus. Tai nudegina požievio sluoksnį, gali sukelti žievės įtrūkimus, kai kurių šakų žūtį;

- jei medis pristinga jėgų greitai atsiauginti lapiją, jis žūsta.

Nustuobrinimas lemia stiprų medžio nusilpimą ar net žūtį.

stresinės ataugos

